

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3799/14

לפני: כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט מ' מזוז

המערער: כאמל אבו שנב

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום
20.05.2014 בת"פ 13-06-15275 (כב' השופט א. אליקים)

תאריך הישיבה: ז' בתמוז התשע"ה (24.6.2015)

בשם המערער: עו"ד אבי כהן

בשם המשיבה: עו"ד ארז בן ארויה

בשם שרות

המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת"פ 13-06-15275 (כב' השופט א. אליקים).

2. ביום 12 בדצמבר 2013 הורשע המערער, לאחר שמיעת ראיות, בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977

(להלן: חוק העונשין או החוק) והיזק בזדון לפי סעיף 452 לחוק. בגזר הדין שניתן בעניינו ביום 20 במאי 2014, נגזרו על המערער 48 חודשי מאסר בפועל, 4 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים לפיו לא יעבור עבירת עוון של אלימות או רכוש, 8 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים לפיו לא יעבור עבירת פשע של אלימות או רכוש. כן חויב המערער בתשלום קנס בסך של 10,000 ₪ או 4 חודשי מאסר תחתיו.

3. על פי עובדות כתב האישום, ביום 3.6.2013, על רקע עימות בין בעל חנות מכולת (להלן: המתלונן) לבין קרובת משפחה של המערער, נכנס המערער לחנות, נטל קופת צדקה ממתכת (במשקל של כ- 820 גרם) שהייתה מונחת על השולחן בחנות והטיח אותה בעוצמה בפניו של המתלונן. לאחר מכן הפיל המערער חפצים שונים מהמדפים, והשליך את חלקם על המתלונן. כן הפיל המערער מקרר גלידה מחוץ לחנות תוך שהוא שופך את תכולתו. כתוצאה מהאמור, איבד המתלונן את הכרתו, ונגרמו לו חבלות ושברים באזור עין שמאל, עצמות האף והלחי, והוא נזקק בין היתר לשחזור עצמות האף.

4. לאחר שמיעת ראיות, הרשיע בית המשפט את המערער בעבירות שיוחסו לו כאמור - חבלה בכוונה מחמירה והיזק בזדון. בתמצית ייאמר, כי בית המשפט סמך את ידיו על גרסתו של המתלונן והעדיפה על פני גרסתו של המערער, אותה תיאר כגרסה שקרית נעדרת כל בסיס עובדתי. בית המשפט קבע כי הן היסוד העובדתי של עבירת החבלה והן היסוד הנפשי, שעיקר עניינו בכוונה להטיל באדם נכות או מום או לגרום לו חבלה חמורה, התקיימו. אשר ליסוד הנפשי, הודגש כי הכוונה הנדרשת לצורך הוכחתו נלמדת ממעשיו של המערער - שאת תוצאותיהם הטבעיות היה עליו לצפות - ובפרט ממיקום הפגיעה במתלונן, מעוצמתה ומהחפץ שבו נעשה שימוש. כן צוין כי גם התנהגותו של המערער לאחר התקיפה מבססת את הכוונה הדרושה לצורך הוכחת היסוד הנפשי. הודגש כי המערער לא הזעיק עזרה ואף המשיך לזרוק חפצים על המתלונן. כאמור, המערער הורשע גם בעבירה של היזק בזדון.

5. בבואו לגזור את דינו, נדרש בית המשפט, בין היתר, לכך שהמערער פעל "באכזריות ובאלימות", לאחר תכנון, כאשר הגיע לחנותו של המתלונן מתוך כוונה להבול בו חבלות חמורות כ"עונש" על התנהגותו כלפי בת דודתו. בית המשפט נתן משקל לכך שהמערער פעל מבלי שהותקף או שהיה צידוק למעשיו, וכן לפעולתו בקור רוח ולא באבדן שליטה. כן ניתן משקל לאיום שהשמיע כלפי בנו של המתלונן, לאחר אירוע התקיפה, בשיחת טלפון בה איים גם על הבן, ובתגובה לשאלת הבן מדוע לא שוחח קודם עם אביו השיב: "אני לא מדבר, קודם כל נותן מכות אחר-כך מדבר". כן עמד בית המשפט על הפגיעות הקשות שנגרמו למתלונן עקב התקיפה, לרבות שברים מרוסקים בעצמות האף ופגיעות קשות סביב העין, וכן על הנזקים לרכוש.

נוכח האמור, קבע בית המשפט מתחם ענישה שנע בין 3 ל- 7 שנות מאסר בפועל. בגזירת העונש המתאים למערער, שקל בית המשפט את העובדה שהמערער נעדר עבר פלילי וכן את העובדה שאשתו בהיריון והוא צפוי להפוך לאב. מאידך גיסא, קבע בית המשפט כי אין לייחס חשיבות לנטילת האחריות מצדו של המערער, שכן זו באה רק לאחר ההרשעה, וגם בשלב זה הוא חזר לפני שירות המבחן על דבריו שעיקרם בהשמצת המתלונן. כן הודגש כי המערער לא ראה עצמו כמי שנזקק לטיפול והוסיף כי הוא יתקשה להתחייב לתהליך משמעותי כלשהו. בית המשפט קבע כי אין ליתן משקל רב ל"סולחה" שהושגה בין המערער לבין המתלונן, בין היתר נוכח הרושם כי הסולחה נועדה מבחינתו של המערער אך להקלה בעונשו. עם זאת, הדגיש כי הוא לא מחייב את המערער בפיצוי המתלונן בשל הסכם הסולחה שבמסגרתו התחייב המערער לשלם סכום כלשהו למתלונן. נוכח כל האמור לא ראה בית המשפט לאמץ את המלצת שירות המבחן להסתפק בעונש מאסר שירוצה על דרך של עבודות שירות, וגזר עליו, כאמור, עונש של 48 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וקנס בסך של 10,000 ₪ או מאסר של 4 חודשים תחתיו.

6. הערעור שלפנינו מכוון הן כנגד הכרעת הדין - בנקודה אחת בלבד, והן כלפי גזר הדין.

הערעור על הכרעת הדין

7. כאמור, הערעור המופנה כנגד הכרעת הדין עניינו בטענה אחת בלבד, והיא כי הכוונה המיוחדת הנדרשת לצורך הוכחת היסוד הנפשי בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין לא הוכחה. לפיכך נטען, כי היה על בית המשפט להרשיע את המערער בעבירה חמורה פחות - תקיפה הגורמת חבלה ממשית לפי סעיף 380 לחוק, ולחלופין בעבירה של חבלה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 335(א)(1).

8. בדיון שנערך לפנינו, חזר בא כוח המערער על טענתו האמורה.

מנגד, טען בא כוח המדינה כי יש לדחות את הערעור בענין זה. לטענתו, הרשעת המערער בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה הולמת את נסיבות המקרה. הודגש כי המערער פעל בקור רוח ולא מתוך סערת רגשות, כי הוא בחר להפעיל אלימות קשה במיוחד, כי הוא לא התקשר לעזרה לאחר המעשה ואף המשיך להשליך חפצים על המתלונן ולגרום נזק לחנות, וכי הוא אף התקשר לבנו של המתלונן לאחר מעשה ואיים עליו.

9. לאחר בחינת הדברים הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור על הכרעת הדין להידחות.

10. טענת המערער היא, כאמור, כי לא הוכח מעל לספק סביר היסוד הנפשי של כוונה הדרוש לצורך הרשעה בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק. טענה זו אינה מבוססת ויש לדחותה. אכן, הרשעה בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה מחייבת, בין היתר, הוכחתה של כוונה מיוחדת "להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה". מאחר שמדובר ביסוד סובייקטיבי מובהק, הרי שכוונה זו נלמדת בדרך כלל ממעשה התקיפה עצמו, באמצעות "חזקת

הכוונה" (או "הנחת הכוונה"), שהיא כידוע חזקה ראייתית-עובדתית לפיה אדם מתכוון, על דרך הכלל, לתוצאות הטבעיות של מעשיו:

"באשר ליסודות העבירה של חבלה בכוונה מחמירה... מדובר בעבירה הדורשת הוכחה של כוונה מיוחדת 'להטיל באדם נכות או מום, או לגרום לו חבלה חמורה'. כוונה זו נלמדת, כמו מאליה, ממעשיהם החמורים והקשים של המערערים - וזאת בהתאם לחזקת הכוונה הנוהגת, לפיה בני אדם המבצעים פעולה מודעים לרוב לטיב הפיזי של מעשיהם ובכלל זה לתוצאות הטבעיות הנובעות מהם (ע"פ 8871/05 שנג'לוף נ' מדינת ישראל פסקה 6 (12.3.2007)). אדם המכה בחוזקה בראשו של אחר באמצעות חפץ קשה כאבן או אגרוף, לא יכול שלא להיות מודע לפחות לאפשרות כי מעשיו עלולים לגרום חבלה קשה" (ע"פ 3293/09 חטיב נ' מדינת ישראל פסקה 15 (15.10.2009)).

11. בענייננו בית המשפט המחוזי אכן השתית, בדין, את הכרעתו בענין זה על חזקת הכוונה תוך התייחסות לנסיבות הענין. בית המשפט פירט את האינדיקציות השונות שהובילוהו לקביעה האמורה, ביניהן החפץ שבו עשה המערער שימוש (קופת מתכת כבדה), עוצמת הטחת הקופה בפניו של המתלונן, והתנהגותו של המערער בסמוך לאחר הפגיעה. המתלונן היה מוטל על הארץ מחוסר הכרה ושותת דם, וחרף זאת המשיך המערער לקלל אותו ולזרוק עליו חפצים. אין לדעתי מקום להתערב במסקנה מנומקת זו, ואוסף, כי בניגוד לטענת המערער, העובדה שהוא לא הגיע לחנות עם נשק כלשהו אלא הטיח במתלונן חפץ שמצא בחנות, היא כשלעצמה, איננה בעלת משקל-נגד של ממש, שכן כוונה מיוחדת כאמור יכול שתגבש עובר למעשה ממש ואינה טעונה פעולות הכנה מבעוד מועד (השוו: ע"פ 7520/02 512/89 דניאלס נ' מדינת ישראל, פ"ד מה(2) 496, 503 (1991); ע"פ 9238/11 עמאס נ' חתאמי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 710, 716 (2004); ע"פ 9238/11 עמאס נ' מדינת ישראל פסקה 13 (9.6.2015)). בחינת מכלול נסיבות האירוע בענייננו, ובפרט מקום הפגיעה ועוצמתה - כפי שעמד על כך בית המשפט המחוזי - מוכיחה בעליל קיומה של כוונה לחבול במתלונן חבלה חמורה.

12. מעבר לדרוש יצוין, כי טענת המערער לפיה היה צריך להרשיעו בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית לפי סעיף 380 לחוק, אין בה כל ממש גם מהטעם שרכיב התוצאה של עבירה זו הוא חבלה של ממש, בעוד שבענייננו קבע בית המשפט המחוזי - כממצא של עובדה - כי החבלה שנגרמה למתלונן היא חבלה חמורה, שהיא חבלה המצויה ברף חומרה גבוה יותר (ראו הגדרת "חבלה חמורה" בסעיף 34 כד לחוק העונשין, וכן: ע"פ 53/69 כהנא נ' מדינת ישראל, פ"ד כג(1) 375, 376 (1969); יעקב קדמי על הדין בפלילים - חוק העונשין חלק שלישי 1277 (מהדורה מעודכנת, 2006)). המערער לא טען כי התוצאה של מעשיו הייתה חבלה של ממש בלבד, להבדיל מחבלה חמורה, ובהעדר טענה כאמור ברי כי אין הצדקה להסתפק בהרשעתו בעבירה לפי סעיף 380 הנ"ל, שהעונש הקבוע בצדה הוא קל באופן משמעותי מהעונש הקבוע בצדה של העבירה של חבלה בכוונה מחמירה.

13. אשר על כן מסקנתי היא כי דין הערעור על הכרעת הדין להידחות.

הערעור על גזר הדין

14. בערעורו על גזר הדין טען המערער, כי העונש שהוטל עליו הוא מחמיר יתר על המידה. נטען כי היה מקום ליתן משקל רב יותר להמלצת שירות המבחן, אשר המליץ על עונש מאסר בדרך של עבודות שירות בלבד, והודגש כי המערער מוכן היום להשתלב במסגרת טיפולית וכן כי יש סיכוי גבוה שהוא יוכל להשתקם. בנוסף, נטען כי מתחם הענישה שנקבע לו הוא מחמיר ביחס למקרים אחרים דומים, וכי בגזירת העונש בתוך המתחם היה מקום ליתן משקל לנסיבות האישיות של המערער, ביניהן העובדה שהוא נעדר עבר פלילי והוא נטל אחריות על מעשיו, וכן ליתן משקל לסולחה שנערכה בינו לבין המתלונן. לבסוף נטען כי גם לא היה מקום להשית קנס כספי.

15. לקראת הדיון בערעור הוגשו לעיוננו שני תסקירים מעדכנים בעניינינו של המערער. בתסקיר הראשון מיום 14.6.2015 שנערך לאחר שיחה עמו במאסר, צוין כי בפני גורמי הטיפול בכלא המערער לוקח אחריות לביצוע העבירות אך

שולל כוונה מראש לביצוען. כן צוין כי התנהגותו של המערער בכלא היא חיובית, כי הוא השתלב במרכז יצרני של בית הכלא וכי הוא משתתף במסגרת טיפולית קבוצתית ופרטנית לאחר שסיים טיפול קבוצתי אחר של שליטה בכעסים. בתסקיר השני מיום 18.6.2015 עדכן שירות המבחן כי יומיים לאחר עריכת התסקיר הראשון נפלט המערער מהמסגרת הטיפולית הקבוצתית לאחר ש"השתמש בתוקפנות כלפי הצוות המטפל", וכי הוא מוגדר כבעל פרופיל אלימות במשפחה וחופשותיו מוקפאות. עוד צוין, כי התרשמות הצוות המטפל היא שהמערער מתקשה ליישם את הכלים הטיפוליים למרות שנמצא כבר 8 חודשים בטיפול, וכי הוא מצוי כעת ב"תקופת צינון" ואם התנהגותו תהיה חיובית, תישקל בעתיד האפשרות לצרפו שוב למסגרת טיפולית זו.

16. בדיון על פה חזר המערער על טענותיו, והגיש אסופת פסיקה לתמיכה בטענות אלה. המדינה מצדה התנגדה להקלה בעונש שהוטל על המערער. כן הגישה המדינה, בהסכמת המערער, מסמכים הנוגעים להרשעה נוספת של המערער, לאחר הרשעתו מושא ערעור זה, בגין עבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית לפי סעיף 380 לחוק והיזק לרכוש במזיד לפי סעיף 452, המתייחסת לאירוע משנת 2012.

17. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי גם הערעור על גזר הדין אינו מבוסס ודינו להידחות.

18. נקודת המוצא היא ההלכה לפיה ככלל לא תטה ערכאת הערעור להתערב בגזר דין של הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית ובולטת, או שעה שהעונש שנגזר על ידה חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת בנסיבות דומות (ע"פ 3060/15 אבו רגייג נ' מדינת ישראל (21.7.2015); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל (22.10.2013)). איני סבור כי המקרה דנן נופל בגדר המקרים החריגים האלה.

19. בענייננו עמד בית המשפט קמא, בצדק, על החומרה הרבה שיש לייחס למעשי המערער, אשר בקור רוח ובאופן מתוכנן נקט באלימות ברוטלית כלפי המתלונן וגרם לו לחבלות גופניות קשות, כמפורט לעיל.

בית משפט זה עמד לא פעם על כך שחברה מתוקנת אינה יכולה להשלים עם התופעה של יישוב סכסוכים בדרך של אלימות, המלווה לעתים אף בשימוש בנשק קר או חם. תופעה זו חותרת תחת הסדר החברתי ופוגעת בערך היסוד בדבר זכותו של כל אדם לשלמות גופו (ראו למשל: ע"פ 3863/09 מדינת ישראל נ' חסון, פסקה 21 (10.11.2009); ע"פ 5794/13 מדינת ישראל נ' שיכה (2.4.2014); ע"פ 2161/13 חבשי נ' מדינת ישראל (16.5.2013)). לבתי המשפט תפקיד משמעותי במאמץ החברתי למיגור נגע זה, בין היתר על ידי מסר ברור של העדר סובלנות כלפי תופעות כאלה באמצעות ענישה משמעותית ומרתיעה, תוך מתן משקל ממשי לשיקולי הרתעת היחיד והרבים אל מול שיקולים אישיים.

20. הפסיקה בתחום זה של עבירות תקיפה וחבלה כוללת מנעד רחב של רמות ענישה, כנגזרת של מגוון רחב מאוד של סוגי המקרים מבחינת חומרתם ונסיבותיהם (ע"פ 1554/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (19.5.2015), להלן: ענין פלוני). לצד מקרים של ענישה מקילה, אליהם הפנה בא כוח המערער, הוטלו במקרים אחרים עונשים חמורים של שנות מאסר ארוכות, הכול בהתאם לנסיבות הספציפיות של כל מקרה לגופו (ראו למשל: ענין פלוני; ע"פ 5415/13 פלוני נ' מדינת ישראל (16.2.2015)).

21. אכן, עונש המאסר שהושת על המערער בבית המשפט המחוזי אינו מן הקלים, הן כשלעצמו והן בהשוואה לענישה הנוהגת. ואולם, בנסיבות הענין אין לומר, לדעתי, כי מתחם העונש ההולם שנקבע על ידי בית המשפט בענייננו של המערער, כמו גם העונש שהוטל בפועל על המערער, חורגים לחומרה מהעונש ההולם בנסיבות אלה במידה המצדיקה התערבות ערכאת הערעור. בענישה מחמירה זו באים לידי ביטוי חומרת העבירה ונסיבות ביצועה, כמו גם תפקידם וחובתם של בתי המשפט לפעול לביעורן של תופעות כאלה, כמפורט לעיל.

22. נזכיר, כי גם תסקירי שירות המבחן עליהם הטיל המערער את יהבו רחוקים מלהיות חיוביים מבחינת הליכי השיקום וקבלת האחריות מצד המערער. בינתיים גם התברר כי לאחר שניתן פסק הדין מושא הערעור המערער הורשע בעבירות אלימות נוספות (תקיפה הגורמת חבלה ממשית והיזק לרכוש במזיד), בגין אירוע משנת 2012 שקדם לאירוע מושא ערעור זה. ועל כן גם הנסיבה של העדר עבר פלילי שנזקפה לזכותו על ידי בית המשפט קמא, אינה עומדת לו עוד.

23. נוכח כל האמור אני סבור שיש לדחות גם את הערעור על גזר הדין וכך אציע לחבריי כי נעשה.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, ב' באלול התשע"ה (17.8.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 14037990_B03.doc אב
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il